

dr hab. Artur Kozłowski, prof. UWr
Katedra Prawa Międzynarodowego i Europejskiego
Uniwersytet Wrocławski

Recenzja

cyklu powiązanych tematycznie publikacji dra Łukasza Kułagi pt. *Zmiana paradygmatu w międzynarodowym prawie inwestycyjnym w kierunku zrównoważonego podejścia oraz pozostałego dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego*

w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk prawnych (dyscyplina prawo)

1. Tematyka cyklu artykułów (wymiar problemu prawnego)

Temat cyklu artykułów przedstawionych do recenzji jako element dorobku naukowego podlegającego ocenie zawiera w sobie kilka istotnych składowych, które łącznie pozwalają na identyfikację nadrzędnego problemu prawnego oraz określenie jego wagi naukowej. Habilitant odsyła zatem do pojęć paradygmatu międzynarodowego prawa inwestycyjnego i jego zmiany w kierunku zrównoważonego podejścia (s. 6 autoreferatu). Należy podkreślić, że są to kwestie o znacznym ciężarze gatunkowym. Problem paradygmatu towarzyszącego prawu i jego poszczególnym gałęziom czy dziedzinom to zagadnienie fundamentalne, zarówno z punktu widzenia teorii, jak i praktyki. Prawidłowa identyfikacja paradygmatu, rozumianego jako zbiór podstawowych pojęć i teorii charakteryzujących istotę danej nauki, tu międzynarodowego prawa inwestycyjnego - stanowiącego część prawa międzynarodowego publicznego, zdolność rozpoznawania procesów powiązanych z określonym paradygmatem, jego przełożenia czy rozwinięcia w ramach szczegółowych analiz dotyczących zagadnień o konstytutywnym dla danej gałęzi prawa czy jego dziedziny, należą do podstawowych i kluczowych umiejętności prawniczych. Rozpoznanie paradygmatu i rozumowanie zgodne z jego naturą, w tym otwartość poznawcza i gotowość prowadzenia spójnej, logicznej analizy mającej za swój przedmiot ewentualną zmianę danego paradygmatu, składają się na obraz pożądanых cech badacza. Ponadto na docenienie zasługuje koncepcyjne powiązanie pojęcia paradygmatu i jego zmiany z międzynarodowym prawem inwestycyjnym. Ten obszar rozważań łączy w sobie uwarunkowania właściwe zarówno dla *lex generalis* (prawa

powszechnego) jak i swoistość jego części wyspecjalizowanej, czyli międzynarodowego prawa inwestycyjnego (*lex specialis* o hybrydowej charakterystyce, łączące wymiar publicznoprawny (państwo) z wymiarem prywatnoprawnym (inwestor). Skupienie w ramach jednego obszaru badań zagadnień o tak istotnym, wielowymiarowym i zróżnicowanym charakterze, przy uwzględnieniu prawidłowych założeń, wymaga rozumowania cechującego się wysoką precyzją, spójnością, złożonością, pogłębionym spojrzeniem, umiejętnością przywoływania odpowiedniego kontekstu. Jeśli dodać do tego uwzględnienie w ramach przekształceń paradygmatu międzynarodowego prawa inwestycyjnego kwestię zrównoważonego rozwoju (podejścia), kolejnego przedmiotowo istotnego w domenie prawa międzynarodowego pojęcia, zyskujemy obraz tematu pracy badawczej o znaczącym potencjale. Zatem wybór tej problematyki przez habilitanta zasługuje na uznanie. Powiązane z nią uzasadnienia są przekonujące (ss. 5-6 autoreferatu). Pozostaje więc przystąpić do oceny dalszych składowych tego projektu badawczego, poczynając od rozważenia celu badań w tak zarysowanych granicach.

2. Cel badawczy

Wydaje się, że analiza zmiany paradygmatu w odniesieniu do międzynarodowego prawa inwestycyjnego w kierunku zrównoważonego rozwoju (podejścia) powinna w ujęciu podstawowym zmierzać przynajmniej do wyjaśnienia przyczyn, źródła zmiany tego paradygmatu, przy jednoczesnym uzasadnieniu kierunku zmiany, tu przeorientowanie tego działu prawa na zgodność ze zrównoważonym rozwojem, z ewentualnym zobrazowaniem następstw takiej zmiany w odniesieniu do kluczowych elementów składowych danego podsystemu prawa, tych części, instytucji czy koncepcji, które pozwalają na odnoszenie się do jego istoty. Habilitant formułuje trzy podstawowe pytania badawcze, czyniąc z odpowiedzi na nie cele, do których zmierzają rozważania zawarte w artykułach składających się na oceniany cykl. Suma analiz wpisuje się w te podstawowe oczekiwania. Stanowi dobrą podstawę do wyprowadzenia wniosków dotyczących istoty rzeczy przy tak zarysowanym problemie badawczym. Odniesienia do pojęcia paradygmatu, uwarunkowań jego zmiany w granicach badanej dziedziny prawa oraz odwołania do nieco już operacyjnego wymiaru zmian, poprzez charakteryzowanie konkretnych przekształceń i obrazowanie towarzyszącym im

sposobów ich przeprowadzenia wraz z występującymi na tej drodze trudnościami warunkują prawidłowość kierunku rozważań, współtworząc tym samym pole do wyprowadzenia przedmiotowo ważkich wniosków. Na poziomie sformułowań użytych w postawionych w autoreferacie pytaniach (s. 5) może należałoby jedynie klarownie sygnalizować, że nie chodzi tu o badania jakichkolwiek zmian w międzynarodowym prawie inwestycyjnym ale zasadniczo tych, które są w stanie, z uwagi na swój charakter, doprowadzić do zmiany obowiązującego paradygmatu. Zmiana paradygmatu jest kluczowym problemem. Po pierwsze, wszystkie pola rozważań i rozwijane wątki powinny zasadniczo pełnić rolę służebną wobec tak zarysowanego w tytule cyklu problemu badawczego. Po drugie, to, w jaki sposób międzynarodowe prawo inwestycyjne ulega przekształceniom i na czym one polegają, powinno zasadniczo służyć badaniu charakteru tych zmian, ale przy jednoczesnym nakierowaniu na zrównoważony rozwój (podejście), które jest determinantą wybraną przez samego habilitanta, podniesioną do rangi formalnego elementu tytułu cyklu. Na marginesie należy zauważyć, że pośród sformułowanych w autoreferacie pytań badawczych pojęcie zrównoważonego rozwoju się nie pojawia. Na gruncie autoreferatu następuje też jednoznaczne utożsamienie wyrażenia „zrównoważone podejście” ze „zrównoważonym rozwojem” (s. 6), co mimo pewnej konfuzji terminologicznej w miarę ściśle sytuuje ogólny kierunek rozważań, przynajmniej w autorskim zamierzeniu. Wydaje się, że zakres postawionych przez habilitanta pytań badawczych i powiązane z nimi cele pozwalają na sprawne wychwycenie zmian zachodzących w obszarze międzynarodowego prawa inwestycyjnego, ich kwalifikowanie (ustalenie charakteru), co w ostatecznym rozrachunku powinno umożliwić, jak się wydaje, powrót do tytułowego problemu, mianowicie oceny charakteru, intensywności zmian pod kątem ich wpływu na przekształcenie paradygmatu nie w ogóle, ale zgodnie z istotą zrównoważonego rozwoju. W tym ujęciu niejako zwrotnym, dodatkowym wnioskowaniem jest powrót z obszaru rozważań „*lex specialis*” do płaszczyzny „*lex generalis*” i przejście do wątków dotyczących stabilności i zmian prawa międzynarodowego jako takiego, co jest w podejściu habilitanta widoczne.

Należy stwierdzić, że postawione pytania badawcze tworzą odpowiednie ramy (wprost bądź poprzez logiczne ich rozwinięcia) do oceny zmian zachodzących w granicach międzynarodowego prawa inwestycyjnego, widzianych jako składowe nowego paradygmatu, uwzględniającego uwarunkowania zrównoważonego

rozwoju, czyli korespondują we właściwy sposób z problemem postawionym w tytule cyklu artykułów.

3. Zakres i konstrukcja pracy (z uwzględnieniem oceny formalnej strony pracy)

Cel badawczy realizowany jest w granicach powiązanych ze sobą artykułów. Wszystkie z nich dotyczą zmian zachodzących w obszarze międzynarodowego prawa inwestycyjnego, które w ocenie habilitanta, powinny składać się na zmianę paradygmatu tego działu prawa w stronę zrównoważonego podejścia. Niekiedy rzecz jest wyrażana wprost w tytule danego opracowania, niekiedy stanowi domyślny wniosek wynikający z analizy jego treści. Każdy z artykułów rozwija wątki pozostające w przedmiotowej więzi z tytułem cyklu (po powiązaniu z wyjaśnieniami zawartymi w autoreferacie). Są to, jak już wcześniej podkreślono, kwestie zmian, przekształceń czy modyfikacji zachodzących w obszarze międzynarodowego prawa inwestycyjnego, którym podlega ten dział prawa międzynarodowego, w sposób prowadzący do zmiany paradygmatu w stronę zrównoważonego rozwoju, ujętego w tytule cyklu jako zrównoważone podejście (stabilizujące?). Teoretycznie taki potencjał kryje się w rozważaniach dotyczących szeroko rozumianych zmian w zakresie rozstrzygania sporów inwestycyjnych, struktury źródłowych umów międzynarodowego prawa inwestycyjnego (w tym wzmocnienie roli państw) czy przekształceń zachodzących na jego styku z innymi podsystemami prawa międzynarodowego (np. prawem Unii Europejskiej). Sprawą odrębnej oceny jest realizacja tak zarysowanego projektu przez habilitanta.

Należy potwierdzić, że składające się na cykl artykuły bazują na rozbudowanej literaturze, dobrze dobranych źródłach. Nakierowane są zasadniczo na analizę zagadnień, a nie jedynie przybliżanie warstwy informacyjnej. To podejście charakteryzuje co do zasady wszystkie elementy cyklu. Artykuły są w swej strukturze zrównoważone. Ich forma jest dopracowana, przemyślana. Język analizy jest zrozumiały. Artykuły tworzą przestrzeń do nawiązania dialogu, także w krytycznej warstwie. Poszczególne elementy cyklu koncentrują się wokół wyraźnie wyodrębnionych przedmiotów badań. Między artykułami występują pewne odwołania i nawiązania, ale bez negatywnych konsekwencji w postaci trwałego, bezrefleksyjnego powielania tych samych wątków. Nie jest to zbiór luźno

powiązanych składowych o powierzchownej narracji, bez motywu przewodniego. Całość wpisuje się w zakres pojęcia cyklu zespolonego badawczym pomysłem.

4. Ocena wyводу przedstawionego w pracy

Ocenę wyvodu należy rozpocząć od sprawdzenia prawidłowości przyjętej metodologii badań. Habilitant w celu udzielenia odpowiedzi na postawione pytania badawcze zastosował klasyczne metody. W badaniach wykorzystano ujęcie formalno-dogmatyczne, prawno-porównawcze, historyczne oraz socjologiczne. Zestawiając zaproponowaną metodologię z problemem prawnym i celami pracy uzyskujemy ramy metodologiczne, które stanowią wystarczającą podstawę do wywiedzenia zobiektywizowanych, dobrze uargumentowanych wniosków na rzecz zmiany paradygmatu międzynarodowego prawa inwestycyjnego. Rozważania zawarte w poszczególnych artykułach czerpią w odpowiedni sposób z przywołanej metodologii. Wydaje się, że szczególnie ujęcie socjologiczne w odniesieniu do wątku przekształceń wartości leżących u podstaw zmiany paradygmatu ma tutaj szczególną rację bytu, chociaż można by się zastanawiać, czy intensywność odwoływań do socjologicznych (społecznych), a pewnym stopniu także ekonomicznych, uwarunkowań, nie powinna być silniejsza, jeśli w myśl tytułu cyklu badana zmiana paradygmatu jest uwarunkowana koncepcją zrównoważonego rozwoju.

Habilitant podsumowuje swoje badania szeregiem wniosków. Należy zatem ocenić ich prawidłowość, uwzględniając przyjęte założenia, wyznaczone cele, kierunki i sposób analizy oraz zastosowaną metodologię. Przywołanie pojęcia paradygmatu i jego zmiany z pewnością wymaga wyjaśnienia znaczenia terminów „paradygmat” czy „zmiana paradygmatu” w kontekście prawa międzynarodowego, z przełożeniem na międzynarodowe prawo inwestycyjne. Powiązanie „paradygmatu” z „modelem” utożsamianym, jak się wydaje, z istotą danego porządku prawnego lub działu prawa, tworzy właściwe ramy dla dalszych rozważań. Posłużenie się terminem „nowy model normatywny” wymaga w konsekwencji zbadania, czy wyróżnienie przez habilitanta pięciu podstawowych płaszczyzn, na których analizowane są przekształcenia w obrębie międzynarodowego prawa inwestycyjnego, składają się w sumie na obraz zmiany paradygmatu rozumianego jako zmiana rozwiązań, w obrębie zasad czy instytucji

współtworzących istotę danego działu, czyli w odniesieniu do elementów strukturalnych czy sposobów myślenia (rozumowania), które przenikają cały zakres danego obszaru prawnego bądź rejony konstytuujące jego kluczowe składowe. Habilitant w pierwszej kolejności zwraca uwagę na wyraźne uznanie w obszarze międzynarodowego prawa inwestycyjnego prawa państw do intensywniejszej regulacji, z uwzględnieniem odwoływań do wartości innych niż ekonomiczne, prowadzące w konsekwencji do bardziej zrównoważonej czy wyważonej wykładni traktatów tworzących fundament międzynarodowego prawa inwestycyjnego. Należy ten wniosek uznać za pozostający w bezpośrednim związku ze sformułowanym celem i przedmiotem badań, jeśli za punkt odniesienia uznamy ściśle pojmowany zrównoważony rozwój. Dopuszczenie w większym zakresie do urzeczywistniania po stronie państw funkcji regulacyjnych w obszarach wykraczających poza ekonomiczne uwarunkowania zawiera się w obszarze postaw, które współtworzą zmianę paradygmatu w zgodzie z istotą zrównoważonego rozwoju. W konsekwencji jest to wzmocnienie pozycji państwa w relacji do inwestora, ale w związku z przywołaniem sfery wartości istotnej dla ogółu, przynajmniej w formalnym ujęciu. Zmiana jest wyczuwalna i istotna, stąd wyczerpuje znamiona zmiany paradygmatu. Kwestią jednak nadal otwartą pozostaje ocena wpływu tej zmiany na ochronę samej inwestycji. Habilitant skupia się raczej na perspektywie państwa przyjmującego stąd pewien deficyt na poziomie zamykających uogólnień. Ale z drugiej strony wyprowadzenie bardziej jednoznacznych wniosków w odniesieniu do sytuacji inwestora może ciągle wymagać dłuższego okresu czasu?

Kolejny wniosek także odnosi się do przekształceń istotnych dla odczytania aktualnej postaci przedmiotowego paradygmatu. Zmiana struktury traktatów inwestycyjnych w celu wyważenia, przynajmniej nominalnie, istotnych dla międzynarodowego prawa inwestycyjnego wartości, oraz ograniczenie zakresu swobody interpretacyjnej trybunałów arbitrażowych mają w sobie potencjał oddziaływania na istotę, czyli przedmiot i cele, wyróżnionego działu prawnego. Związek ze sferą zrównoważonego rozwoju staje się w tym wypadku czymś pośrednim, chyba że w sposób jednoznaczny udałoby się wykazać, że ograniczenia „nazbyt proinwestycyjnych” postanowień z zasady byłyby nakierowane na urzeczywistnianie wartości istotnych dla zrównoważonego rozwoju, a nie tylko wzmocnienie pozycji państwa przyjmującego i jego interesu faktycznego względem

inwestora i z kolei jego roszczeń, w sytuacji, w której działania podejmowane przez państwa w tym obszarze niekoniecznie muszą mieć coś wspólnego z ideą i celami zrównoważonego rozwoju. Podobne ryzyka mogą się wiązać z ograniczeniami pola manewru w sferze wykładni dokonywanej przez międzynarodowe organy rozstrzygania sporów inwestycyjnych. Nie wydaje się, aby w ujęciu habilitanta ta perspektywa w jakimś istotnym zakresie rozwijała bądź uzupełniała wątki służące identyfikacji faktów potwierdzających zmiany zachodzące w obszarze paradygmatu międzynarodowego prawa inwestycyjnego. Także kolejny wniosek, związany z powoływaniem, obok trybunałów arbitrażowych, dodatkowych organów traktatowych, umożliwiających interwencję po stronie państw w wypadku uznania wykładni dokonanej przez trybunały za odbiegającą od woli stron traktatów inwestycyjnych, należy bezwzględnie sytuować w polu przekształceń, które jednoznacznie wpływają na sposób odczytywania obowiązującego paradygmatu jako takiego. Chociaż także i w tym wypadku nie ma gwarancji, że wzmiankowane interwencje będą każdorazowo wiązać zmieniający się paradygmat międzynarodowego prawa inwestycyjnego ze sferą wartości kluczowych z punktu widzenia założeń zrównoważonego rozwoju.

Należy się zgodzić z kolejnym wnioskiem habilitanta, że wprowadzanie lub zapowiadanie rozwiązań polegających na ograniczeniu dochodzenia roszczeń przez inwestora jedynie na gruncie prawa krajowego lub stworzenie nowego organu rozstrzygania sporów pozbawiających inwestorów możliwości wyboru arbitra, oznaczają oczywiste przełamanie dotychczasowego paradygmatu i stworzenie ścieżki dojścia do nowego modelu międzynarodowego prawa inwestycyjnego. Chociaż wydaje się, że z punktu widzenia ochrony inwestora ciągle lepszym rozwiązaniem byłoby utrzymanie zmodyfikowanej międzynarodowej procedury. Ponadto zmiana paradygmatu w tym zakresie ponownie nie musi automatycznie wiązać się z celami zrównoważonego rozwoju. Przekształcenie paradygmatu w tym obszarze samo przez się nie stanowi oczywistej i wprost gwarancji uzyskania efektów właściwych dla zrównoważonego rozwoju. Stanowi bardziej refleks chęci wzmocnienia przez państwa roli „panów traktatów” (co oczywiście niekiedy może, choć nie musi, służyć zrównoważonemu rozwojowi). W taki sam sposób należałoby ocenić piątą konkluzję, dotyczącą zmian proceduralnych w sposobach dochodzenia roszczeń przez inwestorów w płaszczyźnie międzynarodowej. Są one istotne z punktu widzenia badanej zmiany paradygmatu, natomiast ich związek ze sferą

zrównoważonego rozwoju może być uzależniony od spełnienia jeszcze wielu dodatkowych warunków.

Oceniając sumarycznie końcowe wnioski należy stwierdzić, że w sposób jednoznaczny identyfikują one zmiany w obszarze międzynarodowego prawa inwestycyjnego, które z uwagi na swój przedmiot dotyczą istoty tego działu prawa międzynarodowego. Stąd wyczerpują znamiona zmiany paradygmatu jako takiego, rozumianego jako model odwzorowujący charakter prawny danego systemu (podsystemu). Poruszone problemy dotyczą wprost zmian w obszarach, które są kluczowe dla funkcjonowania międzynarodowego prawa inwestycyjnego. Natomiast w odniesieniu do powiązania przedmiotowych zmian z celami zrównoważonego rozwoju należy stwierdzić, że tylko część z nich charakteryzowana i oceniana w artykułach cyklu pozostaje z nimi w bezpośredniej interakcji, pozostałe zaś, formalnie pod tym samym szyldem, służą raczej wykazaniu, że w granicach międzynarodowego prawa inwestycyjnego dokonują się istotne w swej istocie przekształcenia, wykraczające poza ramy nawet pogłębionej reformy i służące raczej ustabilizowaniu przedmiotowego działu, w związku z zastrzeżeniami zasadniczo podnoszonymi przez państwa, niż przeistoczeniu międzynarodowego prawa inwestycyjnego w podsystem od początku do końca głęboko odwzorowujący założenia zrównoważonego rozwoju. Przykład Umowy o ochronie inwestycji między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi a Singapurem (2018) jest budujący. Jednak wpływający z niej trend powinien w równym stopniu oznaczać przekształcenia zarówno uprawnień inwestora zagranicznego jak i państwa przyjmującego pod kątem ich zgodności z uwarunkowaniami zrównoważonego rozwoju. Np. prawo państwa do regulacji wpisane jako składowa szerszego kontekstu zrównoważonego rozwoju może niekiedy rodzić zdecydowanie sporne efekty z punktu widzenia ściśle rozumianego zrównoważonego rozwoju i jego praktycznych interpretacji. W ogóle wydaje się, że w analizie wyłaniającej się z cyklu artykułów przeważa perspektywa państwa i jego wyobrażeń o pożądanym zmianach. Jest ona traktowana jako koncepcyjna determinanta dla rozważań w całym cyklu. Habilitant świadomie przychylił się do takiego ujęcia badanego zagadnienia, skłaniając się chyba do konstatacji, że działania służące wzmocnieniu pozycji państw w międzynarodowym prawie inwestycyjnym stanowią jednocześnie remedium na wszystkie zagrożenia, które zawisły nad tym działem prawa, oraz bezwarunkowe narzędzie do uzyskania

efektów zrównoważonego rozwoju (bądź szerzej ustabilizowania międzynarodowego prawa inwestycyjnego w świetle zachodzących w nim samym i w jego otoczeniu zmian prawnych i faktycznych). Nie jest to do końca podejście zrównoważone. Wnioskowania w zakresie wskazania elementów wykuwającego się na nowo paradygmatu międzynarodowego prawa inwestycyjnego jako takiego nie budzą zastrzeżeń, natomiast oceny zależności między nimi a celami zrównoważonego rozwoju w świetle rozumienia przez habilitanta tytułu cyklu powinny być miejscami bardziej rozbudowane. Na tle tej uwagi należy również podkreślić, że do końca rozważań i w związku z wyprowadzonymi wnioskami nie jest czytelna zależność między pojęciami zrównoważonego podejścia oraz zrównoważonego rozwoju. Wnioski, które zostały wyprowadzone, z pewnością sytuują objęte nią działania w polu zrównoważonego podejścia – termin użyty w tytule cyklu, ale tylko część z nich bezpośrednio wiąże się ze zrównoważonym rozwojem – termin wykorzystywany do ogólnej charakterystyki wyników badań.

5. Ogólna ocena cyklu powiązanych tematycznie artykułów

W podsumowaniu częściowych wniosków dotyczących cyklu artykułów należy stwierdzić, że w świetle podniesionych powyżej uwag stanowi on ciągle dojrzalą i objętą pewnym przemyślanym konceptem pracę, wyrastającą z pogłębionych badań habilitanta, przedstawioną w sposób umożliwiający włączenie jej do debaty na temat przekształceń zachodzących w granicach międzynarodowego prawa inwestycyjnego. Wyprowadzone konkluzje pozwalają na wychwycenie kluczowych, przedmiotowo istotnych zmian, a przyjęte założenia wpisują się prawidłowo w ogólne rozumienie uwarunkowań leżących u podstaw relacji między powszechnym prawem międzynarodowym i jednym z jego wyspecjalizowanych działów. Zasób wiedzy, który wyłania się z poszczególnych artykułów, składowych cyklu, jest szeroki. Sposób jego prezentacji stanowi z jednej strony źródło odpowiedzialności większości wniosków, a z drugiej zaś, w sferze zarysowanych uwag, tworzy zobiektywizowaną podstawę do rozwoju nauki prawa międzynarodowego w badanym obszarze, nawet jeśli wiąże się to z pewnymi zastrzeżeniami czy krytycznym komentarzem do niektórych wyrażonych w artykułach poglądów czy ocen. Nie znoszą on jednak ogólnej, pozytywnej oceny całego cyklu.

6. Ocena pozostałego dorobku naukowego oraz aktywności dydaktyczno-organizacyjnej

Pozostały dorobek habilitanta obejmuje monografię, stanowiącą wynik prac nad doktoratem, oraz szereg publikacji składających się na wyodrębnione przedmioty badawcze. Poruszana w nich problematyka należy do istotnych zagadnień prawa międzynarodowego (ewolucja użycia siły w prawie międzynarodowym, rozwój prawa kosmicznego, stosunki międzynarodowe Polski w kontekście prawnym czy zastosowanie prawa międzynarodowego w cyberprzestrzeni). Stąd ocena kierunku badań habilitanta jest pozytywna. Wymienione prace w swej warstwie merytorycznej nie mają w żadnym wypadku przyczynkarskiego czy wybiórczego charakteru. Stanowią autorskie, odpowiednio rozwinięte, analityczne przybliżenia wybranych problemów. Ponownie łączą istotne kwestie teoretyczne z ich wymiarem praktycznym. Są rozważaniami na tym samym poziomie zaangażowania i skupienia autorskiego, co publikacje składające się na zasadniczy cykl. Sposób wyrażania opinii czy w ogóle rozumowania i forma prac świadczą o utrwalconym poziomie wiedzy i umiejętności w tym zakresie. Formy publikacji są odpowiednio zróżnicowane. Obejmują także prezentację wyników badań na konferencjach naukowych. Efekty pracy badawczej publikowane są w wydawnictwach i czasopismach, które umożliwiają uczestniczenie w obiegu myśli naukowej. Wzmocnieniem profilu badacza są również doświadczenia wynikające z realizowanych grantów naukowych (w tym aktywność naukowa powiązana z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu). Należy podkreślić, że pozostały dorobek naukowy habilitanta wraz z zasadniczym cyklem artykułów współtworzą harmonijną całość.

Informacje na temat doświadczenia dydaktycznego zawarte w autoreferacie nie są nazbyt rozbudowane, ale pozwalają sumarycznie na pozytywną notę z powodu wykazania zróżnicowanej tematyki prowadzonych zajęć oraz wykorzystywanych form, wielojęzyczności dydaktyki i jej stopniowości z uwagi na krąg adresatów, a także uwzględnienie zindywidualizowanej opieki nad studentem. Aktywność organizacyjna Habilitanta jest czytelna, jej przejawy świadczą o gotowości angażowania się w dodatkowe prace i realizacji zróżnicowanych zadań i funkcji. Wyływa ona z dwóch źródeł; jest powiązana z zatrudnieniem habilitanta na stanowisku adiunkta w UKSW oraz w Departamencie Prawno-Traktatowym Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Należy zauważyć, że aktywność ta w dających

się zauważyć zakresach powiązana jest z tematyką części badań oraz prowadzonej dydaktyki, co świadczy sumarycznie o pewnej badawczej, dydaktycznej i organizacyjnej integralności habilitanta.

7. Wniosek końcowy

Uwzględniając wszystkie wymagane aspekty oceny wniosku habilitacyjnego, w tym pozytywną ocenę cyklu powiązanych tematycznie artykułów, wskazanych przez habilitanta we wniosku z dnia 15.04.2021 r. jako podstawę ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, należy stwierdzić, że w danym wypadku zostały wyczerpane ustalone obowiązującymi przepisami prawa konieczne warunki nadania stopnia doktora habilitowanego (szczególnie znaczość i istotność wkładu autora cyklu artykułów w rozwój określonej dyscypliny naukowej, tu ze szczególnym zaakcentowaniem międzynarodowego prawa inwestycyjnego). Stąd końcowy wniosek, stanowiący sumę wszystkich częściowych konkluzji, jest pozytywny.

Wrocław, 15 stycznia 2022 r.

Andrzej Kozłowski